

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

โรงพยาบาลพะโต๊ะ

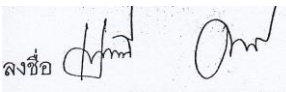
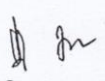
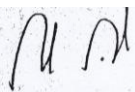
คู่มือการปฏิบัติงาน

(Work Manuel)

เรื่อง

คู่มือการเก็บส่งตรวจ

เอกสารหมายเลขที่ MAN-LAB-001

ผู้จัดทำ	ผู้ทบทวน	ผู้อนุมัติ
 ลงชื่อ (นางสาวนริวรรณ คงแก้ว) นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ	 ลงชื่อ (นางโสภา มาณะเดช) หัวหน้ากลุ่มงานเทคนิคการแพทย์	 ลงชื่อ (นายพหล พิระภิญโญ) นายแพทย์ชำนาญการ รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพะโต๊ะ

สำเนาฉบับที่ 1

เอกสารฉบับ (√) ควบคุม ( ) ไม่ควบคุม

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 1/46

ฉบับที่ :

แก้ไขครั้งที่ : 5

ประวัติการแก้ไขเอกสาร

แก้ไขครั้งที่	หน้าที่	วันที่มีผลบังคับใช้	รายละเอียดการแก้ไข	ผู้ขอแก้ไข
1	1-34	9 ตุลาคม 2551		นางสาวณัฐธญา บุญปาน (นักเทคนิคการแพทย์)
2	5	1 มิถุนายน 2555	เพิ่มการเตรียมผู้ป่วยก่อนการเก็บส่งตรวจ	นริวรรณ คงแก้ว
	6	1 มิถุนายน 2555	เพิ่มอุปกรณ์และประเภทส่งตรวจ	นริวรรณ คงแก้ว
	7-9	1 มิถุนายน 2555	แก้ไขเกณฑ์ปฏิเสธส่งตรวจ	นริวรรณ คงแก้ว
	10-12	1 มิถุนายน 2555	List of routine test	นริวรรณ คงแก้ว
	13-14	1 มิถุนายน 2555	List of special test	นริวรรณ คงแก้ว
	15-19	1 มิถุนายน 2555	การเก็บวัตถุตัวอย่างเพื่อส่งตรวจทางปฏิบัติการ	นริวรรณ คงแก้ว
	38	1 มิถุนายน 2555	ทบทวนคำวิฤต	นริวรรณ คงแก้ว
3	10	9 มิถุนายน 2557	ทบทวนคู่มือการเก็บส่งตรวจ	นริวรรณ คงแก้ว นริวรรณ คงแก้ว
	19		ยกเลิกการตรวจ Syphilis ด้วยวิธี RPR	นริวรรณ คงแก้ว
	20-28		แก้ไขข้อควรระวังในการเจาะเลือดเพิ่มเติม	นริวรรณ คงแก้ว
	38		วิธีการนำส่งตรวจแต่ละชนิด	นริวรรณ คงแก้ว
	21		ทบทวนคำวิฤตระหว่างสหวิชาชีพ	นริวรรณ คงแก้ว
	10-14		เพิ่มเติมการตรวจ ESR ในการใช้ tube 38% Nacitrate	นริวรรณ คงแก้ว
			เพิ่มคำอ้างอิงลงในรายการทดสอบ	

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 2/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

ประวัติการแก้ไขเอกสาร

แก้ไขครั้งที่	หน้าที่	วันที่มีผลบังคับใช้	รายละเอียดการแก้ไข	ผู้ขอแก้ไข
4	ทั้งฉบับ	8 มีนาคม 2559	-ทบทวน, แก้ไขคำผิด -เปลี่ยนเวลา Turn around time ของรายการตรวจ -เพิ่มรายละเอียดของขอบเขตงาน -เพิ่มรายละเอียดวิธีการเก็บรักษาตัวอย่างและวิธีการขนส่งและนำส่งยังห้องปฏิบัติการ -แก้ไขเบอร์โทรศัพท์แฟกซ์ เป็น 077-539044-6 ต่อ 115 -เพิ่มรายละเอียดภาชนะสำหรับเก็บตัวอย่างเลือด คือ หลอด 3.8% Na citrate และ 3.2% Na citrate -ยกเลิกการตรวจ RF factor เป็นแล็บ routine	นริวรรณ คงแก้ว
5	ทั้งฉบับ	17 กุมภาพันธ์ 2560	-ทบทวน	นริวรรณ คงแก้ว

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 3/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
1. ข้อมูลหน่วยงาน	4
2. การเตรียมผู้ป่วยก่อนเรียกเก็บสิ่งส่งตรวจ	5
3. อุปกรณ์และประเภทสิ่งส่งตรวจ	6
4. เกณฑ์การปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ	7
5. List of routine test	10-12
6. List of special test	13-14
7. การเก็บวัตถุตัวอย่างเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ	15-19
8. การเก็บสิ่งส่งตรวจที่เป็นเลือด	20
9. การเก็บสิ่งส่งตรวจ ปัสสาวะ	22
10. การเก็บสิ่งส่งตรวจ อุจจาระ	22
11. การเก็บสิ่งส่งตรวจ น้ำไขสันหลัง	23
12. การเก็บสิ่งส่งตรวจ เสมหะ	23
13. การเก็บสิ่งส่งตรวจ น้ำจากกระเพาะอาหาร	23
14. การเก็บสิ่งส่งตรวจ เพื่อการเพาะเลี้ยงเชื้อ	24
15. การเก็บสิ่งส่งตรวจ พิเศษอื่นๆ	25-28
16. ข้อควรทราบเกี่ยวกับการเจาะเลือด	29
17. การเตรียมตัวก่อนตรวจสุขภาพ	31
18. ขั้นตอนการส่งสิ่งส่งตรวจ	33
19. ขั้นตอนการรายงานผล	36
20. ตารางกำหนดการรายงานค่าวิกฤต	38
21. การตรวจคัดกรองระดับไขมันในเลือด	39
22. การตรวจคัดกรองระดับน้ำตาลในเลือด	42

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 5/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลพะโต๊ะ

ตำแหน่งสถานที่ตั้ง : บริเวณตึกผู้ป่วยนอก ห้องเบอร์ 5

เบอร์โทรศัพท์ : 077 – 539044 –6 ต่อ 115 Fax. 077 – 539044 – 6 ต่อ 115

เวลาทำการ : วันจันทร์, วันพฤหัสบดี, วันศุกร์ เวลา 08.00 – 20.00 น.
วันอังคาร, พุธ เวลา 07.00 – 20.00 น.
วันเสาร์ – วันอาทิตย์ เวลา 08.00 – 20.00 น.

ขอบเขตของงาน

- ให้บริการตรวจวิเคราะห์สิ่งส่งตรวจ เลือด ปัสสาวะ ในด้านเคมีคลินิก โลหิตวิทยา จุลทรรศน์ศาสตร์ ภูมิคุ้มกันวิทยา และจุลชีววิทยา โดยให้บริการการทดสอบดังนี้
  - การทดสอบด้านเคมีคลินิก เช่น ตรวจหาระดับน้ำตาลในเลือด (FBS) ตรวจหาระดับไขมัน (cholesterol/Triglyceride,HDL,LDL), ตรวจการทำงานของไต (BUN, Creatinine), ตรวจหากรดยูริก (Uric acid), ตรวจการทำงานของตับ (Liver function test) , การตรวจหาสมดุลเกลือแร่ (Electrolyte)
  - การทดสอบด้านภูมิคุ้มกันวิทยาคคลินิก เช่น Anti-HIV, HBsAg, Syphilis
  - การทดสอบด้านโลหิตวิทยา เช่น ตรวจหาความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด (CBC), มาลาเรีย (Malaria),การตรวจภาวะเลือดจาง (OF, DCIP)
  - การทดสอบด้านจุลทรรศน์วินิจฉัย เช่น การตรวจปัสสาวะ (Urinalysis), การตรวจอุจจาระ (Stool examination), การตรวจการตั้งครรภ์ (UPT), การตรวจหาเมทแอมเฟตามีและกัญชาในปัสสาวะ (LAB M, LAB THC)
- ให้บริการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสุขภาพประจำปี
- เก็บส่งตรวจ เลือด ปัสสาวะ เพื่อตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการสำหรับผู้ป่วยนอก

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 6/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การเตรียมผู้ป่วยก่อนการเก็บสิ่งส่งตรวจ

การเตรียมผู้ป่วยก่อนการเก็บสิ่งส่งตรวจ มีเป้าหมายเพื่อประกันคุณภาพของการเก็บสิ่งส่งตรวจให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมต่อการตรวจวิเคราะห์ และทำให้ผลการตรวจวิเคราะห์มีความถูกต้องมากที่สุด การตรวจวิเคราะห์ที่ดีควรมีการเตรียมผู้ป่วยก่อนการเก็บสิ่งส่งตรวจ ดังต่อไปนี้

การทดสอบ	การเตรียมผู้ป่วย
Glucose, lipid profile, Vitamin B12, Insulin, Growth hormone Homocysteine, Folate	งดอาหารก่อนการเจาะเลือด 8 - 12 ชั่วโมง
Triglyceride, lactate, LDL-Cholesterol	งด Alcohol ก่อนการเจาะเลือด 72 ชั่วโมง
Occult blood	1. รับประทานอาหารที่มีกากใยสูงก่อนเก็บสิ่งส่งตรวจ (อุจจาระ) 2 วัน 2. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่สุก ผลไม้ ผักดิบที่มี peroxidase สูง เช่น เคนตาลูป บรอกโคลี 3. งดยาตามคำสั่งแพทย์
Micro-albumin	เก็บปัสสาวะตอนตื่นนอนตอนเช้า (First morning) แบบ mid stream

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 7/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

อุปกรณ์และประเภทส่งตรวจ

ลำดับ	ชนิดอุปกรณ์	ปริมาณส่งตรวจ	สำหรับรายการตรวจ/การใช้
1.	Clotted Blood Tube จุกสีขาวหรือจุกสีแดง (ไม่มีสารกันเลือดแข็ง)	ใส่เลือดปริมาตร 3-5 ml	ทุกรายการที่ระบุประเภทส่งตรวจเป็น Clotted Blood, serum
2.	Heparinized blood tube จุกสีเขียว	ใส่เลือด 2.5 - 3 ml. Mix หลอดกลับปอกกลับมา 10 ครั้งจนสารกันเลือดแข็งละลายหมด	Blood chemistry เช่น BUN, Creatinine, Chol, TG, HDL, Electrolyte, Liver function test และรายการระบุส่งตรวจเป็น Heparinized blood tube
3.	3.8% Na citrate	ใส่เลือด 2 ml. Mix หลอดกลับปอกกลับมา 10 ครั้งจนสารกันเลือดแข็งละลายหมด	ESR
4.	3.2 % Na citrate	ใส่เลือด 2.5 - 3 ml. Mix หลอดกลับปอกกลับมา 10 ครั้งจนสารกันเลือดแข็งละลายหมด	PT,INR
5.	EDTA Tube จุกสีม่วง	ใส่เลือด 2.5 - 3 ml. Mix หลอดกลับปอกกลับมา 10 ครั้งจนสารกันเลือดแข็งละลายหมด	CBC, HbTyping, HbA1c , G6PD, OF, DCIP,CD4 และรายการระบุส่งตรวจ EDTA
6.	Micro EDTA Tube จุกสีม่วง	ใส่เลือด 0.5 - 1.0 ml. Mix หลอดกลับปอกกลับมา 10 ครั้งจนสารกันเลือดแข็งละลายหมด	สำหรับทารกหรือผู้เจาะเลือดยาก CBC, HbTyping, HbA1c , G6PD, OF, DCIP
7.	NaF Tube จุกสีเทา	ใส่เลือด 2.5 ml. Mix หลอดกลับปอกกลับมา 10 ครั้งจนสารกันเลือดแข็งละลายหมด	Glucose, Blood Alcohol
8.	กระป๋องปัสสาวะ	ปริมาตรปัสสาวะมากกว่า 10 ml.	Urinalysis, UPT, Lab M, Lab THC
9.	ดิล/กระปุกทึบ	เสมหะปริมาตร มากกว่า 1 ml. อุจจาระ เท้าซ้อนตักในกระปุก	Gram stain, AFB Stool exam, stool occult blood
10.	ขวด Hemo Culture	ใส่เลือดตามปริมาตรข้างขวด mix เลือดเข้ากับน้ำยาเป็นเนื้อเดียวกัน	Hemo C/S
10.	Transport Medium - Stuart medium - Cary Blair	- Pus - Rectal Swab	- Aerobic culture - Rectal Swab culture
11.	ขวด sterile	- urine - fluid - CSF	- urine c/s - Fluid c/s , Cytology -CFS c/s
12.	Sticker ป้ายชื่อ	-	เขียนชื่อ สกุล H.N. รายการตรวจ วันที่เก็บส่งตรวจ

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 8/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

เกณฑ์การปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ

สิ่งส่งตรวจ	ลักษณะสิ่งส่งตรวจที่ปฏิเสธ	วิธีปฏิบัติ
การรับสิ่งส่งตรวจ	1. ชื่อสกุล ไม่ชัดเจน หรือไม่ตรงกับข้อมูลในโปรแกรม HosXP 2. ภาชนะเก็บสิ่งส่งตรวจไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องตามรายการตรวจ หรือใช้สารกันเลือดแข็งผิดชนิด	แจ้งแพทย์หรือพยาบาลผู้เกี่ยวข้องทราบ และปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ
EDTA Blood (ฟาสีม่วง)	1. clotted 2. ปริมาณน้อยเกินไป – น้อยกว่า 0.5 ml Note : - ปริมาตร น้อยกว่า 1.0 ml. เจาะใส่ tube เล็กฟ้าม่วง ที่ใช้สำหรับเด็ก 0.5. ml.) - ปริมาตรปกติใช้ 2.-3 ml	- แจ้งแพทย์หรือพยาบาลผู้เกี่ยวข้องทราบ และปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ - ให้เจาะเลือดเพื่อส่งตรวจใหม่
Heparin Tube (ฟาสีเขียว) Clote blood (ฟาสีแดง)	1. Hemolysis 2. Lipemic 3. ปริมาณน้อย 4. การขอเพิ่มรายการตรวจ (เลือดที่เก็บไว้ที่ห้องปฏิบัติ)	กรณี Hemolysis 3+ และ 4+ - แจ้งแพทย์หรือพยาบาลผู้เกี่ยวข้องทราบ และปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ (ครอบคลุมถึงงานเคมีคลินิก และภูมิคุ้มกันวิทยา) กรณี Hemolysis 2+ - ตรวจสอบรายการตรวจว่ามีการทดสอบใดบ้างที่สามารถทำได้แจ้งแพทย์หรือพยาบาลผู้เกี่ยวข้องรับทราบ - ขอเจาะเลือดเพิ่ม หรือยกเลิกการทดสอบ - ตรวจสอบการทดสอบว่ามีรายการทดสอบใดบ้างที่สามารถทำได้ - หากไม่สามารถทำได้ ให้แจ้งแพทย์หรือพยาบาลผู้เกี่ยวข้อง

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 9/46

ฉบับที่ : 4 แก้ไขครั้งที่ : 5

สิ่งส่งตรวจ	ลักษณะสิ่งส่งตรวจที่ปฏิเสธ	วิธีปฏิบัติ
Urine (ปัสสาวะ)	1. ปนเปื้อนอุจจาระ 2. ปริมาณน้อยกว่าที่เกณฑ์กำหนด (10 ml.)	● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลผู้เกี่ยวข้องทราบ และปฏิเสธสิ่งส่งตรวจใหม่ กรณีต้องการผล ให้รายงานปริมาณของ ปัสสาวะในใบรายงานผลและต้องระบุว่า Uncentrifuge
Stool (อุจจาระ)	1. ปริมาณน้อยเกินไป (ขนาดเล็กกว่าหัวไม้ขีดไฟ) 2. ปนเปื้อนปัสสาวะ	● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลผู้เกี่ยวข้องทราบ และปฏิเสธสิ่งส่งตรวจใหม่
Sputum (เสมหะ)	1. น้ำลาย	● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลรับทราบและปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ กรณีต้องการผล Note : Epithelia > cell/LPF ในใบรายงาน

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 10/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

สิ่งส่งตรวจ	ลักษณะสิ่งส่งตรวจที่ปฏิเสธ	วิธีปฏิบัติ
Semen	1. ไม่ระบุเวลา 2. เก็บนานเกิน 1 ชม.	● สอบถามพยาบาลผู้เกี่ยวข้อง ● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลรับทราบแล้วขอเก็บใหม่ ● กรณีต้องการผล Note : ระบุเวลาให้ชัดเจน
Urine C/S	1. ภาชนะไม่ sterile 2. แช่สิ่งส่งตรวจในตู้เย็น > 24 ชม.	● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลรับทราบและปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ
Sputum C/S	1. ภาชนะไม่ sterile 2. น้ำลาย	● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลรับทราบและปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ
TB C/S	1. ภาชนะไม่ sterile 2. น้ำลาย 3. ปริมาณ <1 cc. (Automate)	● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลรับทราบและปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ ● แจ้งแพทย์หรือพยาบาลรับทราบและขอเก็บใหม่

รายการตรวจที่มีผลกระทบจาก Hemolysis

- ทำให้ค่าสูงเล็กน้อย : Phosphorus, TP, Alb, Mg, Ca
- ทำให้ค่าสูงมาก : AST, ALT, K, LDH
- ทำให้ค่าต่ำเล็กน้อย : Bililubin
- ทำให้ค่าต่ำมาก : Troponin T

รายการตรวจที่มีผลกระทบจาก Icteric : Creatinine

รายการตรวจที่มีผลกระทบจาก Lipemic : Chol, TG< AST, ALT

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 11/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

List of routine tests (08.00 – 20.00 น.)

รายการทดสอบทางภูมิคุ้มกันวิทยา

TEST	Specimen	Method	Ref. Range	TAT	Price
Anti HIV (A1)	Serum 2 ml	ICA	Negative	30 นาที	250 บาท
Anti HIV (A2)	Serum 2 ml	GPA	Negative	2.3 ชั่วโมง	140 บาท
HBs Ag	Serum 2 ml	ICA	Negative	30 นาที	130 บาท
TPHA	Serum 2 ml	PHA	Negative	30 นาที	100 บาท

รายการทดสอบทางจุลทรรศน์ศาสตร์

TEST	Specimen	Method	Ref. Range	TAT	Price
U/A	Urine 30 ml	Microscopic	Negative	20 นาที	50 บาท
Stool exam	Stool 3–5 g	Microscopic	Not found	20 นาที	40 บาท
Stool Occult	Stool 3–5 g	Colorimetric	Negative	20 นาที	30 บาท
Urine HCG	Urine 30 ml	ICA	Negative	20 นาที	70 บาท
Amphetamine	Urine 30 ml	ICA	Negative	20 นาที	150 บาท
Cannabis	Urine 30 ml	ICA	Negative	20 นาที	150 บาท

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 12/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

รายการทดสอบงานเคมีคลินิก

TEST	Specimen	Method	Ref. Range	TAT	Price
Glucose	NaF 2.5 ml	GOD	70-110 mg/dl	45 นาที	40 บาท
BUN	Li Heparin 3 ml	Enz.Kin.	5-25 mg/dl	45 นาที	50 บาท
Creatinine	Li Heparin 3 ml	Enz.Kin.	0.7-1.3mg/dl	45 นาที	50 บาท
E'lyte	Li Heparin 3 ml	ISE	-	45 นาที	80 บาท
Cholesterol	Li Heparin 3 ml	Enz.Colr.Bichorm	140-200mg/dl	45 นาที	60 บาท
Triglyceride	Li Heparin 3 ml	Enz.Colr.no glyc.	0-200mg/dl	45 นาที	60 บาท
HDL-C	Li Heparin 3 ml	Imm.Inhibit	35-80mg/dl	45 นาที	100 บาท
Total protein	Li Heparin 3 ml	Biuret-U	6.3-8.3 mg/dl	60 นาที	50 บาท
Albumin	Li Heparin 3 ml	BCG	3.5-5.2 mg/dl	60 นาที	50 บาท
T.Bili	Li Heparin 3 ml	Jendr	0.0-1.0 mg/dl	60 นาที	50 บาท
D.Bile	Li Heparin 3 ml	Jendr.	0.0-0.2 mg/dl	60 นาที	50 บาท
SGOT (AST)	Li Heparin 3 ml	IFCC KE37 C	0-37U/L	60 นาที	50 บาท
SGOT (ALT)	Li Heparin 3 ml	IFCC KE37 C	0-41 U/L	60 นาที	50 บาท
Alk.Phos. (ALP)	Li Heparin 3 ml	PNPP-dea KE;DGKC	35-104 U/L	60 นาที	50 บาท
Uric acid	Li Heparin 3 ml	Enz.Color B	3.5-7.0 mg/dl	45 นาที	60 บาท
LDL-cholesterol	Li Heparin 3 ml	คำนวณ	0-130 mg/dl	45 นาที	150 บาท

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 13/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

รายการทดสอบทางงานโลหิตวิทยา

TEST	Specimen	Method	Ref. Range	TAT	Price
CBC	EDTA 2.5 ml	FC		30 นาที	90 บาท
Hematocrit	EDTA 2.5 ml		35-50%	15 นาที	30 บาท
ESR	EDTA 2.5 ml	Sedimentation	0-15 min/hr	1 ชม 15 นาที	40 บาท
VCT	Whole blood		<30 min	30 นาที	40 บาท
Malaria	EDTA 2.5 ml, slide	Microscopic	Not found	15 นาที	50 บาท
Blood group- ABO	EDTA 2.5 ml, Whole blood	AGG		10 นาที	50 บาท
Blood group- Rh	EDTA 2.5 ml, Whole blood	AGG		10 นาที	40 บาท
Cell differential	SCF/Fluid 2 ml	Microscopic		1 ชม.	90 บาท
Cell count	SCF/Fluid 2 ml	Microscopic		1 ชม.	90 บาท
OF	EDTA 2.5 ml	Osmotic Fragility	Negative	1 ชม.	50 บาท
DCIP	EDTA 2.5 ml	Turbidiimetry	Negative	1 ชม.	50 บาท
microbilirubin	Blood capillary tube ห้ามโดนแสง	Dual-wave length	<13.3	30 นาที	60 บาท

**หมายเหตุ

ระยะเวลาการตรวจวิเคราะห์คือช่วงการตรวจวิเคราะห์เมื่อสิ่งส่งตรวจเข้ามายังจุดที่ทำการตรวจวิเคราะห์ จนกระทั่งพร้อมที่จะออกผลการตรวจ **กรณีแลปพิเศษนอกเหนือจาก lab routine test** .ให้ติดต่อเจ้าหน้าที่ ห้องปฏิบัติการก่อนการเก็บสิ่งส่งตรวจจากผู้ป่วย

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 14/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

List of special test

รายการตรวจ special test เป็นรายการที่ทางห้องปฏิบัติการของโรงพยาบาลจัดส่งตรวจวิเคราะห์ให้กับห้องปฏิบัติการอื่น ดังนั้น ระยะเวลาและราคาในการตรวจอาจมีการเปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ให้บริการตรวจนั้น ๆ

กรณีรายการตรวจที่ไม่เคยส่งตรวจเป็นระยะเวลานาน กรุณาตรวจสอบ สอบถามรายละเอียดกับทางห้องปฏิบัติการชั้นสูตรโรคก่อนการส่งตรวจ เพื่อป้องกันความผิดพลาด

รายการ special test ที่ส่งตรวจเป็นประจำ

TEST	Specimen	TAT	Price	Remark
Reticulocyte count	EDTA Blood 2-3 ml	14 วัน	50	ศูนย์แลบธนบุรี
G-6-PD	EDTA Blood 2-3 ml	14 วัน	150	ศูนย์แลบธนบุรี
Inclusion body	EDTA Blood 2-3 ml	14 วัน	150	ศูนย์แลบธนบุรี
Hb Typing	EDTA Blood 2-3 ml	14 วัน	300	ศูนย์แลบธนบุรี , ศูนย์วิทย สุราษฎร์
Ketone	Serum 3 ml	14 วัน	40	ศูนย์แลบธนบุรี
Amylase	Serum 3 ml	14 วัน	150	ศูนย์แลบธนบุรี
Total calcium	Serum 3 ml	14 วัน	80	ศูนย์แลบธนบุรี
Phosphorus	Serum 3 ml	14 วัน	80	ศูนย์แลบธนบุรี
Magnesium	Serum 3 ml	14 วัน	180	ศูนย์แลบธนบุรี
Serum Tron	Serum 3 ml	14 วัน	200	ศูนย์แลบธนบุรี
TIBC	Serum 3 ml	14 วัน	200	ศูนย์แลบธนบุรี
Transferrin	Serum 3 ml	14 วัน	400	ศูนย์แลบธนบุรี
Rubella IgG	Serum 3 ml	14 วัน	250	ศูนย์แลบธนบุรี
Rubella IgM	Serum 3 ml	14 วัน	350	ศูนย์แลบธนบุรี
ANA (ANF,FANA)	Serum 3 ml	14 วัน	300	ศูนย์แลบธนบุรี
Anti-dsDNA	Serum 3 ml	14 วัน	200	ศูนย์แลบธนบุรี
ANA PROfile	Serum 3 ml	14 วัน	900	ศูนย์แลบธนบุรี
Culture & Sensitivity	Anykind Specimen	24hr,3day,7day	250	รพ.หลังสวน

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 15/46

ฉบับที่ : 4 แก้ไขครั้งที่ : 5

TEST	Specimen	TAT	Price	Remark
Hemo C/S	Blood culture	24hr,3day,7day	270	รพ.หลังสวน
HBsAb	Serum 3 ml	14 วัน	150	ศูนย์แลปธนบุรี
HBcAb (total)	Serum 3 ml	14 วัน	200	ศูนย์แลปธนบุรี
HBcAb (IgM)	Serum 3 ml	14 วัน	500	ศูนย์แลปธนบุรี
HBeAb	Serum 3 ml	14 วัน	400	ศูนย์แลปธนบุรี , ศูนย์วิทย สุราษฎร์
HBeAb	Serum 3 ml	14 วัน	400	ศูนย์แลปธนบุรี
HCV Ab	Serum 3 ml	14 วัน	400	ศูนย์แลปธนบุรี
HIV (ECLIA)	Serum 3 ml	14 วัน	200	ศูนย์แลปธนบุรี
Western 'Blot	Serum 3 ml	14 วัน	2000	ศูนย์แลปธนบุรี
CD4	EDTA Blood 3 ml	14 วัน	500	รพ.ชุมพรเขตอุดมศักดิ์
T3	Serum 3 ml	14 วัน	150	ศูนย์แลปธนบุรี
T4	Serum 3 ml	14 วัน	150	ศูนย์แลปธนบุรี
Free T3	Serum 3 ml	14 วัน	300	ศูนย์แลปธนบุรี
Free T4	Serum 3 ml	14 วัน	150	ศูนย์แลปธนบุรี
TSH	Serum 3 ml	14 วัน	200	ศูนย์แลปธนบุรี
PSA	Serum 3 ml	14 วัน	600	ศูนย์แลปธนบุรี
Alcohol	NaF 2-2.5 ml	14 วัน	250	ศูนย์แลปธนบุรี
TB culture	Body fluid,Sputum	60 วัน	600	สตร.11

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 16/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การเก็บวัดตัวอย่างเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ

1. การเจาะเลือดเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ การเจาะเลือดมีความสำคัญสำหรับการตรวจทางห้องปฏิบัติการหลายงานด้วยกัน เช่น งานตรวจทางเคมีคลินิก โลหิตวิทยา ภูมิคุ้มกันวิทยาคลินิก เป็นต้นการเจาะเก็บที่ถูกต่อนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้ เข้าใจถึงวิธีการเสียก่อน โดยการศึกษาขั้นตอนหรือสังเกตจากผู้มีประสบการณ์ และข้อสำคัญจะต้องฝึกหัดกับคนไข้บางรายจากการที่ได้ฝึกหัดเจาะเลือดด้วยตนเองแล้วประสบความสำเร็จสามารถเจาะเลือดได้จะทำให้มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น โดยในครั้งต่อไปสามารถทำเองได้โดยง่ายและจะมีความชำนาญเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ท่าทางของผู้เจาะเลือดที่จะแสดงต่อผู้ป่วยมีความสำคัญ เช่นกัน เนื่องจากผู้ป่วยมีสภาพจิตใจที่ต่างกัน เช่น เด็ก ผู้ใหญ่ เป็นชายหรือหญิง และที่สำคัญสภาพความเจ็บป่วยที่แตกต่างกันของแต่ละราย เพราะฉะนั้นผู้เจาะเลือดจะช่วยให้การเจาะเลือดประสบผลดียิ่งขึ้น

สถานที่ในการเจาะเลือด ควรจัดเตรียมไว้เป็นสัดส่วนเฉพาะคนดูสบายและเป็นส่วนตัว (นอกจากห้องทำงานมีขนาดเล็ก) ไม่เป็นทางผ่านสำหรับคนทั่วไปจะมองดูได้ ภายในห้องควรมีแสงสว่างเพียงพอ เพื่อให้เห็นตำแหน่งที่เจาะ อุณหภูมิควรอยู่ระหว่าง 24 – 26 องศาเซลเซียส ไม่มีเสียงรบกวน จากภายนอกและนอกจากนี้ภายในห้องควรเตรียมอุปกรณ์ปฐมพยาบาลคนไข้ไว้ด้วย เช่น น้ำแอมโมเนีย พลัสเตอร์ ไว้สำหรับเวลาผู้ป่วยอาจเกิดอาการหน้ามืด

วิธีการเจาะเลือด โดยทั่วไปการเจาะเลือด เพื่อส่งตรวจมีวิธี 2 วิธี คือ

1. การเจาะเลือดปลายนิ้วหรือเส้นเท้า (Capillary Blood)
2. การเจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ (Venipuncture)

1. การเจาะเลือดจากปลายนิ้วหรือเส้นเท้า (Capillary Blood) ใช้สำหรับการตรวจบางอย่างซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้เลือดมาก เช่น Hematocrit , Malaria.CBC (Completed Count) Microfilaria , Blood group เป็นต้น วิธีการเจาะเลือดจากปลายนิ้วเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก สามารถเตรียมใช้ตรวจได้ทันทีส่วนวิธีเจาะจากเส้นเท้าใช้กับเด็กทารก อายุต่ำกว่า 6 เดือน

1.1 การเจาะจากปลายนิ้ว

อุปกรณ์ควรจัดวางไว้ในถาด ซึ่งประกอบด้วย

1. สำลีแห้ง
2. สำลีชุบ 70% แอลกอฮอล์
3. เข็มแลนเซต (Safety Lancet)

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 17/46

ฉบับที่ : 4 แก้ไขครั้งที่ : 5

การเลือกนิ้วเพื่อเตรียมการเจาะ

1. ตำแหน่งที่เหมาะสมสำหรับการเจาะเลือดผู้ใหญ่ หรือเด็กโต คือ นิ้วกลางและนิ้วนาง บริเวณด้านข้าง เพราะเป็นส่วนที่มีเส้นประสาทมาหล่อเลี้ยงน้อยจึงไม่เจ็บมาก
2. ให้ผู้ป่วยหงายมือและยื่นนิ้วที่ต้องการออกมา ใช้มือจับนิ้วของผู้ป่วย โดยใช้นิ้วหัวแม่มือนิ้วโป้ง บีบเบา ๆ รีดจากโคนนิ้วออกมาปลายนิ้วของผู้ป่วยสักครู่ ต่อจากนั้นเลื่อนมากดไว้บริเวณข้อแรกของนิ้วเพื่อให้นิ้วต่งกักเลือดไว้
3. ใช้สำลีชุบแอลกอฮอล์ 70% ทำความสะอาดบริเวณที่จะเจาะให้กว้างพอประมาณแล้วปล่อยให้แห้ง
4. ใช้เข็มแลนเซตที่ปราศจากเชื้อ เจาะเลือดด้วยความเร็วและลึกพอสมควรประมาณ 2-7-4 มิลลิเมตร เพื่อที่จะได้เลือดเพียงพอและป้องกันการเจาะเลือดใหม่
5. เมื่อเลือดไหลออกมาหยดแรกต้องเช็ดทิ้งไปด้วยสำลีแห้งเสียก่อน เพราะเลือดในช่วงแรกจะมีน้ำจากเนื้อเยื่อ (Tissue fluid) ซ้ำเคียงซึมปนออกมาซึ่งจะทำให้ส่วนประกอบของเลือดถูกเจือจางผิดความเป็นจริง การเช็ดเลือดจะทำให้บริเวณนั้นแห้งเลือดหายหยดต่อไปที่ไหลออกมาเป็นเลือดแบบ Free Flow พร้อมทั้งจะนำไปตรวจ
6. นำภาชนะเก็บตัวอย่างเลือดที่ไหลออกมาให้ได้ตามปริมาณที่ต้องการหรืออาจใช้มือบีบเบา ๆ ห้ามรุนแรง ถ้าเลือดไม่พอให้ผู้ป่วยเอามือลงถึงระดับเอวและรีดเบา ๆ ถ้ายังไม่พอให้เจาะใหม่
7. เมื่อเสร็จแล้วใช้สำลีแห้งอีกก้อนหนึ่งเช็ดแล้วกดปิดปากแผล โดยให้ผู้ป่วยใช้หัวแม่มือกดทับ ไว้ประมาณ 5 นาที

ข้อควรระวัง

1. สวมถุงมือทุกครั้ง
2. เข็มแลนเซตเมื่อใช้แล้วไม่ควรนำมาใช้ใหม่ ให้ทิ้งในภาชนะใส่เข็มที่แข็งแรง กันการทิ่มทะลุ
3. ห้ามบีบหรือเค้นปลายนิ้วผู้ป่วยอย่างแรง เพราะจะทำให้การนับเม็ดเลือดขาวสูงกว่าที่เป็นจริงได้มากกว่า 25%

การเจาะเลือดบริเวณสันเท้า นิยมเจาะเลือดจากเด็กทารก เพื่อใช้ในการตรวจทางโลหิตวิทยา เท่านั้นและต้องการเลือดไม่มาก หรือไม่เกิน 1 มิลลิลิตร ใช้วิธีการเจาะโดยใช้เข็มแลนเซตเจาะเช่นเดียวกับปลายนิ้ว และใช้หลอดแก้วแคปิลลารี ที่ด้านในเคลือบด้วยสารกันเลือดแข็งชนิดเฮพาริน (Heparinized Capillary hematocrit tube) ซึ่งมีปลายสีแดง บริเวณที่จะเจาะนิยมเลือกบริเวณสันเท้าหรือหัวแม่มือก็ได้

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 18/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

วิธีการเจาะเลือด

1. เลือกตำแหน่งที่จะเจาะ จับเด็กให้แน่นพอที่จะควบคุมการกระตุกกลับของทารกได้
2. เช็ดด้วย 70% แอลกอฮอล์ ตรงตำแหน่งที่ต้องการเจาะ
3. เจาะตรงตำแหน่งที่เลือกให้ลึกประมาณ 2-4 มิลลิเมตร สำหรับทารกทั่วไป และ 1-6 มิลลิเมตรสำหรับทารกแรกเกิด
4. ใช้ Capillary tube แต่ละหลอดหยดที่สอง ปลายด้านหนึ่งเอียงต่ำลง ให้เลือดไหลเข้าหลอดประมาณ 3 ใน 4 ของความยาวของหลอดเอียงหลอดให้เลือดผสมกับสารกันเลือดแข็งไปมา นำเลือดที่ได้ไปทำการตรวจ
5. ใช้สำลีแห้งอีกก้อนหนึ่งเช็ด และกดปิดบริเวณปากแผล ประมาณ 5 นาที

ข้อควรระวัง

1. สวมถุงมือทุกครั้ง
2. สารกันแข็งในหลอด บางครั้งไม่ได้มาตรฐาน หรือเก็บนานเกินไปและเก็บไม่ถูกต้อง สารกันแข็งอาจเสื่อมคุณภาพได้
3. ถ้าวางหลอดบรรจุเลือดนานเกินไป จะทำให้บางส่วนตกตะกอน ควรผสมให้เข้ากันโดยตรงบนฝ่ามือ โดยหมุนคล้ายมวลลูบหรี

2. การเจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ

ในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการบางชนิด จำเป็นต้องใช้เลือดมากกว่า 1 มิลลิเมตร เช่น งานตรวจทางเคมีคลินิก ภูมิคุ้มกันวิทยาคลินิก ธนาการเลือด โลหิตวิทยา เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องเจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ เพื่อนำไปใช้ในการตรวจชนิดนั้น ๆ เส้นเลือดที่จะเจาะมีอยู่ด้วยกันหลายแห่งด้วยกัน เช่น เส้นเลือดที่หลังเท้า ข้อเท้า หลังมือ ข้อมือ แต่ที่นิยมกันมากและสะดวกในการเจาะ คือ เส้นเลือดหน้าแขนระหว่างข้อต่อแขนท่อนบนและแขนท่อนล่าง ซึ่งเป็นเส้นเลือดที่ใหญ่กว่าบริเวณอื่น ๆ และเห็นได้ชัดเจน

อุปกรณ์ จัดเตรียมให้พร้อมอยู่เสมอในถาดเจาะเลือดอุปกรณ์ที่ใช้มี ดังนี้

1. หมอนรองแขนผู้ป่วย
2. สำลีแห้ง สำลีชุบแอลกอฮอล์ 70 %
3. สายยางรัดแขน (Tourniquet)
4. แรคสแตนเลส (Stainless rack)
5. กระบอกฉีดยา (Syringe) ขนาด 5-10 มิลลิลิตร
6. เข็มเบอร์ 20 หรือ 21 ยาว 30 – 40 มิลลิลิตร (หรือเบอร์ 23 หรือ 25 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี)
7. หลอดทดลองหรือขวดที่ใส่สารกันเลือดแข็ง
8. ถุงมือ

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 19/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การจัดเตรียมผู้ป่วย

1. ทักทายและถามข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่เจาะเลือดแนะนำตัวเองก่อน และถาม ชื่อ-สกุล อายุ และถาม ข้อมูลอื่นๆจากคนไข้ให้ตรงกับใบส่งตรวจและฉลากข้างหลอดเก็บตัวอย่าง
2. อธิบายวิธีการ โดยแจ้งให้คนไข้ทราบว่าเจ้าหน้าที่กำลังเจาะทำอะไรกับเขา ให้เวลากับผู้ป่วยซักเล็กน้อย ให้เกิดความสบายใจ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเจาะเลือดได้สะดวก
3. จัดท่าทางผู้ป่วยโดยให้คนไข้นั่งท่าตรงตามสบายบนเก้าอี้ที่มีพนักพิงพาดแขนไว้บนโต๊ะที่ไม่สูงเกินไปข้อศอก งอเล็กน้อย

วิธีการเจาะเลือด

1. ให้ผู้ป่วยวางแขนที่เลือกไว้บนโต๊ะให้หมอนรองแขนรองใต้ข้อศอก เพื่อให้แขนเหยียดตรง ถ้านอนบนเตียง หรือรถ ก็เหยียดตามแนวของเตียงที่ปักแขนไว้
2. ใช้สายยางรัดแขนท่อนบนเหนือข้อศอก รัดพอดีอย่าให้แน่นมาก
3. ให้ผู้ป่วยกำมือเพื่อให้เส้นเลือดโป่งพองขึ้นให้เห็นได้ชัดเจน ตามปกติจะเห็นได้ชัดเจนหลังจากที่รัดด้วยสายยาง
4. เลือกตำแหน่งที่จะเจาะเลือด โดยทั่วไปจะเจาะเลือดบริเวณแนวเขน ซึ่งเป็นเส้นที่ยึดอยู่กับที่ไม่ดิ้น และเป็นเส้นเลือดดำขนาดใหญ่และเห็นได้ง่าย เมื่อนิ้วสัมผัสกับเส้นเลือดจะมีความรู้สึกยืดหยุ่นคล้ายท่อสายยางเล็ก ๆ อยู่ภายใน ไม่เหมือนกับกล้ามเนื้อหรือเส้นเอ็นที่มีลักษณะแข็งและแน่น กำหนดตำแหน่งที่จะใช้เจาะ
5. ทำความสะอาดผิวหนังบริเวณเป้าหมายที่จะเจาะและบริเวณใกล้เคียงด้วย 70% แอลกอฮอล์แล้วปล่อยให้แห้งก่อนลงมือเจาะ
6. ตำแหน่งเป้าหมายและรัดเส้นให้ตึงเพื่อป้องกันเลือดดินหนี (พบในผู้ป่วยรูปร่างผอม)
7. ใช้มือข้างที่จับกระบอกฉีดยาจรดปลายเข็มให้สัมผัสเป้าหมายเล็กน้อยทำมุมประมาณ 15 องศา แนวทางเดินเข็มตรงตามแนวเดียวกับเส้นเลือด ปลายนิ้วแตะประคองโคนเข็ม ที่บริเวณหัวเข็ม เพื่อให้การเดินทางเข็มเป็นไปได้อย่างมั่นคงและตรงแนว
8. ลักษณะปลายเข็มที่เจาะมี 2 ลักษณะ คือ หงายหน้าตัดเข็ม (Bevel) และคว่ำหน้าตัดเข็มอย่างใดอย่างหนึ่ง ขณะแทงปลายเข็มผ่านผิวหนังลงไปจะรู้สึกเรียบ นุ่มนวลดี แต่เมื่อผ่านทะลุเส้นเลือดจะมีความรู้สึกสะดุ้ง เพราะผนังเส้นเลือดมีความยืดหยุ่นและมีแรงกดดันของเลือด
9. เมื่อปลายเข็มเข้าเส้นเลือดแล้ว เดินเข็มเข้าไปลึกอีกเล็กน้อยเพื่อป้องกันเข็มหลุดจากเส้นเลือด ให้มืออีกข้างดึงเลือดให้ได้ปริมาณที่ต้องการ

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 20/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

10. ดึงปลายยางรัดแขนออก ให้ผู้ป่วยแบมือ นำสำลีแห้งมารอกดที่บาดแผล ในขณะที่ดึงเข็มออกจากเส้นเลือดก็กดสำลีลงบนบาดแผลทันที จากนั้นให้คนไข้เอามือที่วางกดทับสำลีได้ไว้ประมาณ 3-5 นาที จนเลือดหยุดไหล
11. ถอดเข็มออกทิ้งในกระป๋องทิ้งเข็ม แล้วค่อย ๆ ถ่ายเลือดลงขวดใส่ขวดเก็บเลือดหรือหลอดทดลอง โดยให้ปลายการบอกฉีดยาสัมผัสกับข้างขวดหรือหลอดทดลอง แล้วค่อย ๆ ฉีดเลือดให้ไหลสัมผัสภาชนะเข้าไปช้า ๆ อย่าฉีดกระแทกอย่างแรงจะทำให้เม็ดเลือดแดงแตก
12. กระบอกฉีดยาที่ถ่ายเลือดออกจนหมดแล้วนั้น ทิ้งในกระป๋องทิ้งเข็ม
13. ถ้าหลอดมีสารกันเลือดแข็ง เมื่อปิดจุกแล้วกลับหลอดไปมา (Inversion) ประมาณ 10-15 ครั้ง เพื่อให้เลือดผสมกับสารกันเลือดแข็งให้ทั่วถึง

ข้อควรระวัง

1. ไม่ควรรัดแขนนานเกิน 1 นาที จะทำให้ความเข้มข้นของเลือดสูงขึ้น (Hemconcentration) เช่น การตรวจตา Albumin, hematocrit จะทำให้คนไข้เจ็บ
2. ไม่ควรเจาะเลือดซ้ำที่ผู้ป่วยกำลังให้น้ำเกลือทางเส้นเลือด (I.V.)
3. ไม่ควรเจาะเลือดขณะผิวหนังยังเปียกจะทำให้เม็ดเลือดแดงแตก (Hemolysis)
4. ไม่ควรพับข้อศอกหลังการเจาะเลือดเสร็จใหม่ ๆ เพราะจะทำให้เกิดจ้ำเลือด (Hematoma) ได้และไม่ควรดึงเข็มออกก่อนดึงสายยางรัดแขนออกเพราะจะทำให้เกิดจ้ำเลือดได้
5. สวมถุงมือทุกครั้ง

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 21/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การเก็บสิ่งส่งตรวจ (Specimen collection)

สิ่งส่งตรวจ (Specimen) คือสิ่งื่อนำมาทดลองทางห้องปฏิบัติการซึ่งมีมากมายหลายชนิด และแต่ละชนิดจะมีวิธีเก็บและการรักษาสภาพก่อนการตรวจ และจุดประสงค์ของการตรวจที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะนอกจากจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของงานบริการทางห้องปฏิบัติการ แล้วยังมีผลโดยตรงต่อการวินิจฉัยโรค การให้การรักษ การติดตามผล การรักษาของแพทย์ และการประเมินภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ไม่ว่าห้องปฏิบัติการจะทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีที่ถูกต้องเพียงใดก็ตามผลการวิเคราะห์นั้นก็ไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ป่วยได้ แต่กลับจะสร้างความสับสนให้แก่แพทย์ผู้รักษาด้วย อีกทั้งยังทำให้เกิดความล่าช้าและสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น บุคลากรผู้ปฏิบัติงานจะต้องเข้าใจ และให้ความสำคัญ เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างแต่ละชนิดให้ได้ถูกต้อง

ขั้นตอนการเก็บสิ่งส่งตรวจ

1. การเก็บสิ่งส่งตรวจที่เป็นเลือด

1.1 การเก็บ EDTA BLOOD (หลอดจุกสีม่วง)

- EDTA** : เป็นสารป้องกันการแข็งตัวของเลือด ซึ่งเหมาะสำหรับการตรวจวิเคราะห์ทางโลหิตวิทยา เช่น CBC , ดูลักษณะของเม็ดเลือด Hb typing , CD₄
- วิธีการเจาะเลือด** : เจาะเลือดจากเส้นเลือดดำข้างที่ไม่ได้แทงสายให้สารละลายต่างๆ เช่น น้ำเกลือหรือกลูโคส
- ปริมาณที่ใช้** : 3 ml. (ตามขีดหรือเครื่องหมายระบุไว้)
- การเก็บสิ่งส่งตรวจ** : ปิดฝาให้สนิทและผสมให้เข้ากันโดยการพลิกคว่ำหลอดกลับไป-มา 8-10 ครั้ง
- วิธีการนำส่ง** : ให้ส่งห้องปฏิบัติการภายใน 1 ชั่วโมง (หากรอส่งควรเก็บในตู้เย็นช่องธรรมดา แต่ไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง)

1.2 การเก็บ Sodium Fluoride (NaF) (หลอดจุกสีเทา)

- NaF** : เป็นสารป้องกันการใช้น้ำตาล (Anti glycolysis) ของเม็ดเลือด เหมาะสำหรับการตรวจวิเคราะห์ เช่น FBS ,Blood alcohol เป็นต้น
- วิธีการเจาะเลือด** : เจาะเลือดจากเส้นเลือดดำข้างที่ไม่ได้แทงสายให้

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 22/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 2

แก้ไขครั้งที่ : 5

สารละลายต่าง ๆ เช่น น้ำเกลือ หรือ กลูโคส

ปริมาณที่ใช้ : 2.-3 ml. (ตามชนิดหรือเครื่องระบุไว้)

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : ปิดฝาให้สนิทและผสมให้เข้ากันโดยการพลิกคว่ำหลอดกลับไป-
มา 8-10 ครั้ง

การนำส่ง :ให้นำส่งห้องปฏิบัติการทันที

1.3 การเก็บ 3.8% Sodium Citrate (หลอดจุกสีน้ำเงิน)

3.8% Sodium Citrate : เป็นสารป้องกันการแข็งตัวของเลือดเหมาะสำหรับการตรวจ
วิเคราะห์เช่น Protrombin time (PT) , Partial Tromboplastin
time (PTT) , Trombin time (TT) หรือ Factor assay

วิธีการเจาะเลือด : เจาะเลือดจากเส้นเลือดดำข้างที่ไม่ได้แทงสายให้สารละลายต่าง ๆ
เช่น น้ำเกลือ หรือ กลูโคส

ปริมาณที่ใช้ : ใส่เลือดให้ถึงขีดที่ทำเครื่องหมายไว้พอดี (ห้ามใส่เกินหรือขาด)

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : ปิดฝาให้สนิทและผสมให้เข้ากันโดยการพลิกคว่ำหลอด
กลับไป- มา 8-10 ครั้ง

การนำส่ง :ให้นำส่งห้องปฏิบัติการทันที

1.4 การเก็บ Heparin Blood (หลอดจุกสีเขียว)

Heparin : เป็นสารป้องกันการแข็งตัวของเลือดสำหรับการตรวจวิเคราะห์
ทางเคมีคลินิก

วิธีการเจาะเลือด : เจาะเลือดจากเส้นเลือดดำข้างที่ไม่ได้แทงสายให้สารละลายต่าง ๆ
เช่น น้ำเกลือ หรือ กลูโคส

ปริมาณที่ใช้ : ใส่เลือดให้ถึงขีดที่ทำเครื่องหมายไว้พอดี (ห้ามใส่เกินหรือขาด)

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : ปิดฝาให้สนิทและผสมให้เข้ากันโดยพลิกคว่ำหลอด กลับไป-มา
8-10 ครั้ง

การนำส่ง :ให้นำส่งห้องปฏิบัติการทันที

1.5 การเก็บ Clot blood (หลอดจุกสีแดง)

ไม่ใส่สารใด ๆ เหมาะสำหรับการส่งตรวจทาง ภูมิคุ้มกันวิทยา , เคมีคลินิก

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 23/46

ฉบับที่ : 14

แก้ไขครั้งที่ : 5

ปริมาณที่ใช้ : เจาะให้เพียงพอสำหรับการทดสอบแต่ละชนิด

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : ปิดฝาให้สนิท (ห้ามเขย่า)

การนำส่ง : ให้นำส่งห้องปฏิบัติการทันที

2. การเก็บปัสสาวะ

2.1 การเก็บปัสสาวะ เพื่อการส่งตรวจทั่วไป (Urinalysis ,UA)

2.1.1 ชนิดสุ่มเก็บ (Random Urine) : เป็นการเก็บปัสสาวะ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดย
การเก็บปัสสาวะช่วงกลางของการขับถ่าย

ปริมาณที่ใช้ : 20-30 ml. (Mid Stream Urine)

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : ใส่ในกระป๋องหรือภาชนะที่สะอาด แล้วปิดฝาให้สนิท

การนำส่ง : รีบนำส่งห้องปฏิบัติการภายในเวลา 1 ชั่วโมง

2.1.2 การเก็บปัสสาวะ 24 ชั่วโมง

ปริมาณที่ใช้ : เป็นการเก็บปัสสาวะตลอด 24 ชั่วโมง (การเก็บเริ่มต้น
โดยการให้ผู้ป่วยปัสสาวะทิ้งไปและเริ่มจับเวลาจากนั้นให้
เริ่มเก็บปัสสาวะและเก็บไว้ในตู้เย็นจนครบเวลา 24
ชั่วโมง)

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : หลังจากเก็บปัสสาวะครบ 24 ชั่วโมง (เก็บใส่ภาชนะที่
จัดเตรียมให้)

การนำส่ง : รีบนำส่งห้องปฏิบัติการภายในเวลา 1 ชั่วโมง

2.2 การเก็บปัสสาวะเพื่อส่งตรวจสารเสพติดระดับยา หรือสารพิษต่าง ๆ

ปริมาณที่ใช้ : 30-50 ml.

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : เก็บใส่ในกระป๋องหรือภาชนะที่สะอาด แล้วปิดฝาให้สนิท

การนำส่ง : รีบนำส่งห้องปฏิบัติการทันที

3. การเก็บอุจจาระ

การเก็บอุจจาระ : เพื่อส่งตรวจดูความผิดปกติและหาพยาธิต่าง ๆ
(ไม่ปนเปื้อนปัสสาวะหรือน้ำ)

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 24/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

ปริมาณที่ใช้ : ใช้ไม้หรือซอนต์กประมาณ 5 กรัม หรือขนาดเท่าหัวแม่มือใส่ลงในตลับหรือกระป๋องที่จัดเตรียมให้ พร้อมปิดฝาภาชนะบรรจุให้สนิทใส่ซองยา

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : เลือกเก็บตรงบริเวณที่มีมูกหรือเลือดปนอยู่

การนำส่ง : รีบนำส่งห้องปฏิบัติการทันที

4. การเก็บน้ำไขสันหลัง หรือสารน้ำอื่น ๆ จากร่างกาย (CSF , Pleural fluid , Joint , fluid และ Body fluid)

ปริมาณที่ใช้ : เจาะเก็บน้ำไขสันหลัง หรือสารน้ำจากร่างกาย 2-3 ml. (แบ่งใส่ขวดที่สะอาดและปลอดเชื้อ จำนวน 3 ขวด)

ขวดที่ 1 เพื่อส่งตรวจ Culture และย้อม Gram's stain , AFB

ขวดที่ 2 เพื่อส่งตรวจทางเคมีคลินิก เช่น Sugar , Protein , LDH

ขวดที่ 3 เพื่อส่งตรวจ Cell count & Differential

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : Pleural fluid , Joint , fluid และ Body fluid อื่น ๆ เพื่อนับเซลล์ให้ใสสารกันแข็งตัวจะทำให้การนับเซลล์ผิดพลาดหรือไม่ได้ (ยกเว้น CSF ไม่ต้องใส่สารกันแข็ง)

การนำส่ง : รีบนำส่งห้องปฏิบัติการทันที

5. การเก็บเสมหะ (Sputum)

เพื่อย้อม Gram stain และ Acid fast stain (AFB, Modified AFB) ให้ผู้ป่วยเก็บตอนเช้าหลังตื่นนอน โดยการทำควมสะอาดในช่องปากด้วยการบ้วนปากแล้วไอลึก ๆ เอาเนื้อเสมหะออกมาใส่ในตลับหรือขวดที่เตรียมให้ (ระวังอย่าให้มีน้ำลายปน)

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : ปิดฝาภาชนะให้สนิทใส่ซองยารีบนำส่งห้องปฏิบัติการทันที

การนำส่ง : ปิดฝาภาชนะให้สนิทใส่ซองยารีบนำส่งห้องปฏิบัติการทันทีหรือเก็บไว้ในตู้เย็น 4 องศาเซลเซียส (หากไม่สามารถนำส่งทันที) หรือครบ 3 วันแล้วจึงนำส่งในคราวเดียวกัน

6. การเก็บน้ำจากกระเพาะอาหาร (Gastric content)

การทดสอบ : เพื่อส่งตรวจสารเสพติด ระดับยา หรือสารพิษต่าง ๆ

ปริมาณการใช้ : ประมาณ 30-50 ml. โดยเก็บใส่ในกระป๋องหรือภาชนะที่สะอาดปิดฝาให้สนิท

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 25/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 14

แก้ไขครั้งที่ : 5

การเก็บสิ่งส่งตรวจ : รับประทาน (หากไม่ทำส่งทันทีให้เก็บไว้ในตู้เย็น อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส)

การนำส่ง : รับประทาน (หากไม่ทำส่งทันทีให้เก็บไว้ในตู้เย็น อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส)

7. การเก็บสิ่งส่งตรวจเพื่อการเพาะเลี้ยงเชื้อ

7.1 ปัสสาวะ เสมหะ

การเก็บ : เก็บใส่ขวดหรือภาชนะปลอดเชื้อ

การนำส่ง : รับประทานทันที (หากไม่สามารถนำส่งทันทีให้เก็บไว้ในตู้เย็น อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส)

7.2 เลือด (Haemo Culture) มีขวดสำหรับเก็บสิ่งส่งตรวจ 2 ชนิด

7.2.1 สำหรับเก็บเลือดเด็ก (ปริมาณอาหารเลี้ยงเชื้อ 20 ml./Bact PED)

การเก็บ : เจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ ประมาณ 2-4 ml. ใช้ Sterile technique เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

การนำส่ง : รับประทานทันที หรือเก็บไว้ที่อุณหภูมิห้องจนครบตัวอย่างเลือด

7.2.1 สำหรับเก็บเลือดผู้ใหญ่ (ปริมาณอาหารเลี้ยงเชื้อ 30 ml./Bact PED)

การเก็บ : เจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ ประมาณ 5-10 ml. ใช้ Sterile technique เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

การนำส่ง : รับประทานทันที หรือเก็บไว้ที่อุณหภูมิห้องจนครบตัวอย่างเลือด

หมายเหตุ ตัวอย่างจากผู้ป่วยที่ Sterile fluid เช่น น้ำจากการล้างไต (Hemodialysate) , น้ำเจาะช่องปอด หรือ CSF ก็สามารถที่จะเพาะใส่ขวด Haemo culture ได้โดยใช้ขวดสำหรับเด็ก

7.3 เลือด หรือ Sterile fluid

การทดสอบ : เพื่อส่งตรวจเพาะเลี้ยงเชื้อ Mycobacterium tuberculosis

ปริมาณที่ใช้ : เก็บตัวอย่าง 3-5 ml ใช้ขวดเพาะเลี้ยงเชื้อวัณโรค (Bact/MB)

การนำส่ง : รับประทานทันที หรือเก็บไว้ที่อุณหภูมิห้องจนครบตัวอย่างเลือด

7.4 สิ่งส่งตรวจ เช่น หนอง หรือ Stetile body fluid

การทดสอบ : เพื่อส่งตรวจการเพาะเลี้ยงเชื้อแบคทีเรียชนิดแอนแอโรบัส

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 26/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การส่งสิ่งส่งตรวจ : ใส่ในหลอดที่มีอาหารเฉพาะ (Amies media) ปิดฝาหลอดให้สนิท

การนำส่ง : นำส่งห้องปฏิบัติการทันที ขณะที่รอนำส่งให้เก็บที่อุณหภูมิห้อง ห้ามแช่ตู้เย็น

7.5 อุจจาระ หรือ Rectal swab

การทดสอบ : เพื่อเพาะเลี้ยงเชื้อแบคทีเรียทั่วไป

การส่งสิ่งส่งตรวจ : ให้ใส่ใน Amies media medium ชนิด Carry-bair

การนำส่ง : รีบนำส่งห้องปฏิบัติการทันที

8. การเก็บตัวอย่างส่งตรวจพิเศษอื่น ๆ

8.1 การเก็บสิ่งส่งตรวจเพื่อตรวจ Chromosome study

8.1.1 เลือด (Blood)

การเก็บ : เก็บเลือดโดยใช้ Sterile Disposable Syringe ขนาด 5-10 ml. ขั้นตอนมีดังนี้

1. ดูด Heparin และกลั้วให้ทั่ว Syringe เปลี่ยนหัวเข็มใหม่แล้วจึงทำการเจาะเลือดจากเส้นเลือดดำหรือเลือดจากสายสะดือ (Cord Blood) ประมาณ 5-10 ml.
2. ปิดปลอกเข็มให้แน่น โดยวางปลอกเข็มไว้กับพื้น แล้วค่อยสอดปลายเข็มเข้าไปด้วยความระมัดระวัง
3. ผสมเลือดกับ Heparin ให้เข้ากันทำการตรวจสอบให้แน่ใจว่าเลือดไม่เกิดการแข็งตัว
4. ใช้เทปกาหรือพาราฟิล์มพันแกนกระบอกของ Syringe ให้ยึดติดกันเพื่อป้องกันการกระแทกทำให้เลือดหกออกมา

การส่งสิ่งส่งตรวจ : รีบนำส่งทันทีหรือภายใน 12 ชั่วโมง โดยจัดเก็บไว้ในตู้เย็น (2-8 องศาเซลเซียส) และควรแจ้งห้องปฏิบัติการล่วงหน้าก่อนส่ง

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 27/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

8.2 การเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจ Viral Load

การเก็บ : เก็บตัวอย่างเลือดในหลอดที่ปลอดเชื้อหรือเป็นหลอดสุญญากาศที่ปลอดเชื้อ เพื่อป้องกันการปนเปื้อน หรือใช้ EDTA blood

การส่งสิ่งส่งตรวจ : รีบนำส่งทันทีหรือเก็บไว้ในตู้เย็นได้ประมาณ 6 ชั่วโมง

หมายเหตุ ควรหลีกเลี่ยงการแตกของเม็ดเลือดแดง เนื่องจากรบกวนกระบวนการตรวจและไม่สามารถตรวจวิเคราะห์ได้

8.3 การเก็บตัวอย่างที่ต้องควบคุมอุณหภูมิเป็นกรณีพิเศษ

การส่งตรวจ Coagulogram เช่น PT, PTT, TT Anti Thrombin III, Fibrinogen Protein C, Protein S เป็นต้น

การเก็บ : เจาะเลือดใส่ในหลอด 3.8% Sodium Citrate ผสมให้เข้ากัน และตรวจสอบแล้วว่าจะไม่เกิดการแข็งตัวของเลือด

การนำส่ง : รีบนำส่งทันทีขณะรอนำส่งให้เก็บไว้ในตู้เย็น 2-8 องศาเซลเซียส

8.4 การส่งตรวจ CD4

การเก็บ : เก็บในหลอด 3.8% EDTA Blood

การนำส่ง : เก็บที่อุณหภูมิห้องนั้น ห้ามแช่เย็นและนำส่งทันที

8.5 การเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจ Alcohol ในเลือด สารระเหย (Organic solvent)

การเก็บ : เก็บในหลอด Sodium Fluoride (NaF)

การส่งสิ่งส่งตรวจ : ปิดฝาให้สนิทและพันด้วยพาราฟิล์มให้แน่น เพื่อป้องกันการระเหย

การนำส่ง : นำส่งห้องปฏิบัติการทันที

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 28/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

8.6 ข้อควรทราบเกี่ยวกับการเจาะเลือด

8.6.1 การเจาะเลือดใส่หลอดที่มีสารกันเลือดแข็งของเลือดทุกชนิด เมื่อใส่แล้วต้อง mix แบบ กลับหลอดไปมา (inversion) 5-10 ครั้งทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้เลือดแข็งตัว

หมายเหตุ กรณีที่มีการใส่เลือดผิดหลอด ห้ามนำเลือดจากหลอดที่มีสารกันเลือดแข็งตัวของเลือดไป ใส่ในหลอด clotted blood และห้ามนำเลือดจากหลอดที่มีสารกันเลือดแข็งชนิดหนึ่งไปใส่ในสารกันเลือด แข็งอีกชนิดหนึ่งเพราะจะทำให้ค่าที่ตรวจได้ผิดพลาด

8.6.2 หลีกเลี่ยงปัจจัยที่ทำให้เม็ดเลือดแดงแตก (hemolysis) ได้แก่ การใช้เข็มเบอร์เล็กในการ เจาะแล้วใช้ syringe ดูดเลือดด้วย pressure ที่แรงและเร็วเกินไป การทำให้บริเวณที่เจาะฟกช้ำ

8.6.3 หลีกเลี่ยงการเจาะเลือดจากเส้นเลือดที่มีการให้น้ำเกลือ ยาหรือสารน้ำต่าง ๆ

8.6.4 งดอาหารและเครื่องดื่มก่อนการตรวจบางประเภท เนื่องจากอาหารที่รับประทานจะมีผล ต่อการตรวจวิเคราะห์บางชนิดได้แก่ การตรวจน้ำตาล ไขมัน folate

8.6.5 การตรวจบางชนิดต้องระบุเวลาเจาะเลือดด้วย เนื่องจากสารบางชนิดจะไม่คงที่ตลอดวัน เช่น Cortisol

8.6.6 การตรวจบางชนิดจะขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและอาการของผู้ป่วย ดังนั้นช่วงเวลาเจาะจะมี ความสำคัญต่อการแปลผลเช่น Zardiac enzyme , Troponin

8.6.7 การตรวจ therapeutic drug monitoring ควรเจาะในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น Theophylline , Digoxin , phenytoin เป็นต้น

8.6.8 การตรวจเกี่ยวกับการติดเชื้อ และภูมิคุ้มกัน ต้องขึ้นกับช่วงเวลาสัมผัสเชื้อระยะฟักตัว ของเชื้อและระยะเวลาที่ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันต่อเชื้อนั้น ๆ ดังนั้นช่วงเวลาเจาะจะมีความสำคัญต่อการแปล ผลการตรวจ เช่น Rubella IgG , IgM , Anti HIV , HBV , HAV ฯ

8.6.9 การตรวจทางด้าน Serology สำหรับวินิจฉัยการติดเชื้อไวรัส และแบคทีเรียบางอย่าง จำเป็นต้องมีการเจาะเลือดผู้ป่วยด้วย 2 ครั้งเพื่อการแปลผลที่ถูกต้อง เช่น Widal titer , Mycoplasma titer , Virus study ต่าง ๆ

8.6.10 การวิเคราะห์ Blood gas , Ammonia , pH ของเลือดต้องแช่น้ำแข็งตลอดเวลา ACP , lactic acid pyruvic acid , และ Hormone บางชนิด เช่น gastrin , resin , para -thyroid hormone ต้องแช่ น้ำแข็ง bilirubin vitamin A, B , Carotene , folate ไวต่อแสงจึงต้องเก็บให้พ้นแสง

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 29/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

8.7 การตรวจ 2 hr. Postprandial glucose test

เจาะเลือดตรวจ glucose หลังทานอาหารเช้า 2 ชั่วโมง

8.8 การตรวจ OGTT (Oral glucose tolerance test)

ผู้ป่วยต้องงดอาหารอย่างน้อย 6-8 ชั่วโมง ก่อนการทดสอบ และระหว่างการทดสอบต้องงดอาหารเครื่องดื่มและบุหรี่

1. ถ้าเป็นผู้ป่วยในนำผู้ป่วยมาติดต่อกับห้องเจาะเลือด
2. เจาะเลือดตรวจ FBS โดยใช้หลอด NaF 2 มล.
3. ให้ผู้ป่วยดื่มน้ำตาลที่เตรียมไว้ให้หมดภายใน 5 นาที (น้ำตาล 75 กรัมสำหรับคนปกติ และ 100 กรัม สำหรับผู้ป่วยตั้งครรภ์หรือหลังคลอด)
4. นัดเวลาที่เจาะเลือดหลังผู้ป่วยจากดื่มน้ำตาลแล้ว 1, 2, 3, ชั่วโมง ตามลำดับ
5. เมื่อครบกำหนดเวลาที่นัดไว้ทุกครั้ง ให้เจาะเลือดใส่หลอด NaF 2.5 มล. พร้อมระบุเวลา ชั่วโมง ที่เจาะทุกครั้งจบครบชั่วโมงที่ 3

8.9 การตรวจ Glucose 50 gm loading test

- 1 ดื่มน้ำตาล 50 กรัม
- 2 เจาะเลือดตรวจ glucose หลังทานน้ำตาลครบ 1 ชั่วโมง

8.10 การตรวจ Lipid profile ต้องงดอาหารอย่างน้อย 12-14 ชั่วโมง

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 30/46

ฉบับที่ : 4   แก้ไขครั้งที่ : 5

การเตรียมตัวก่อนตรวจสุขภาพ

1. ก่อนการตรวจสุขภาพ

- ไม่ควรอดนอน ตื่นสุราหรือกาแฟในคืนก่อนตรวจสุขภาพเนื่องจากจะทำให้ความดันโลหิตสูงกว่าที่เป็นจริง
- ควรใส่เสื้อผ้าที่พับแขนเสื้อขึ้นได้สะดวกไม่รัดแน่น เพื่อความสะดวกในการเจาะเลือด
- ถ้ามีการทดสอบสมรรถภาพหัวใจ (Exercise Stress Test) ควรใส่เสื้อผ้าที่เคลื่อนไหวสะดวกหรือชุดกีฬา
- ถ้าต้องการตรวจภายใน (สุภาพสตรี) ควรสวมกระโปรง และควรตรวจก่อนหรือหลังการมีประจำเดือน 7 วัน

2. การงดอาหารก่อนการตรวจสุขภาพ

- การตรวจระดับน้ำตาลในเลือดต้องงดน้ำและอาหารก่อนการเจาะเลือด 6-8 ชั่วโมง และตรวจไขมันในเลือด (คอเลสเตอรอล , ไตรกลีเซอไรด์ , HDL, LDL) งด 12-14 ชั่วโมง หากกระหายน้ำหรือหิวมากให้จิบน้ำเปล่าได้เพียงเล็กน้อย
- หลังการเจาะเลือดแล้วสามารถรับประทานอาหารได้ทันที จากนั้นเข้ารับการตรวจรายการต่อไปได้

ยกเว้นถ้าต้องการตรวจอัลตราซาวด์ท้องส่วนบนต่อยังคงต้องงดน้ำและอาหารก่อน

3. เมื่อเจาะเลือดเสร็จแล้ว

- ควรพับแขนข้างที่เจาะเลือดบริเวณข้อพับไว้อย่างน้อย 5-10 นาที ไม่คลำหรือนวดบริเวณที่เจาะเลือดเพราะอาจทำให้เส้นเลือดแตกได้
- ในกรณีที่มีย่อยชำเขียวบริเวณที่เจาะเลือด แสดงว่าเส้นเลือดอาจแตก รอยช้ำดังกล่าวจะหายไปเองใน 1-2 สัปดาห์ อาจทายาแก้ฟกช้ำ เช่น ฮีรูคอยด์ ช่วยได้ แต่ไม่ควรนวดคลึงบริเวณที่เส้นเลือดแตก

4. การเก็บปัสสาวะ

- ให้ถ่ายปัสสาวะช่วงแรกทิ้งไปก่อนแล้วจึงเก็บปัสสาวะในช่วงกลาง (Mid Stream)
- สุภาพสตรีอยู่ในช่วงมีประจำเดือนไม่ควรตรวจ หรือถ้าตรวจกรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ

5. เอกซเรย์ต่าง ๆ

- ในวันตรวจงดใส่เครื่องประดับต่าง ๆ ที่เป็นโลหะ
- สุภาพสตรีงดใส่ชุดชั้นในที่เป็นโครงเหล็ก

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 31/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

- ไม่ควรเอกซเรย์หากไม่แน่ใจว่าตั้งครรภ์หรือไม่ หากสงสัยว่าจะมีการตั้งครรภ์ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบก่อนการเอกซเรย์

5.1 การตรวจตรวจอัลตราซาวด์ช่องท้อง

- การตรวจอัลตราซาวด์ช่องท้องส่วนบน ควรดื่มน้ำและอาหาร 6 ชั่วโมง ถ้าหิวหรือกระหายมากสามารถรับประทานน้ำหวานหรือน้ำได้ แต่ให้งดดื่มนมหรือครีม สำหรับการตรวจช่องท้องส่วนล่าง ควรดื่มน้ำมาก ๆ จนปวดปัสสาวะแล้วค่อยมารับการตรวจ

-

5.2 การตรวจเอกซเรย์ลำไส้ใหญ่ (Barium enema)

- ก่อนการตรวจ 2 วัน ต้องรับประทานอาหารอ่อน ๆ กากน้อย เช่น โจ๊ก ข้าวต้ม ไข่ เนื้อปลา น้ำเต้าหู้ เป็นต้น แล่งดผัก และผลไม้
- ก่อนการตรวจ 2 วัน ต้องรับประทานยาระบาย วันละ 1 ขวด (30 ซี.ซี.) หลังอาหารเย็น หรือก่อนนอนเป็นเวลา 2 วัน

5.3 การตรวจเอกซเรย์ลำไส้ใหญ่ (Barium enema)

- ควรตรวจก่อนหรือหลังการมีประจำเดือน 7 วัน
- งดทาแป้ง โลชั่น และครีมต่าง ๆ บริเวณเต้านมและรักแร้ในวันตรวจ

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 32/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

ขั้นตอนการส่งส่งตรวจ

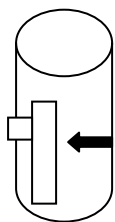
1. ใบส่งส่งตรวจ (Request form)

- ใบส่งตรวจธรรมดา ให้เขียนรายละเอียดให้ครบถ้วนต่าง ๆ ของผู้ป่วยให้ครบถ้วน สมบูรณ์ (ชื่อ - สกุล , เพศ, อายุ , HN)
- ใบส่งตรวจที่พิมพ์จากระบบให้ตรวจสอบรายการตรวจให้ครบถ้วน และครบถ้วนกับจำนวนส่งตรวจการส่งตรวจผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ต้องพิมพ์ส่งข้อมูลการส่งตรวจทุกครั้งที่มีการส่งส่งตรวจใหม่

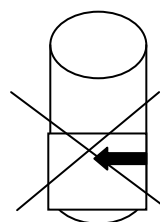
2. ตัวอย่างส่งตรวจ (Specimen)

- ควรติดสลากตามที่ห้องปฏิบัติการออกแบบให้ และควรกรอกรายละเอียดผู้ป่วยให้ชัดเจน ครบถ้วน

ตัวอย่างการติดฉลาก

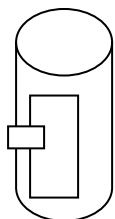

ถูกวิธี

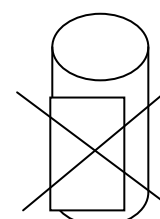

ผิดวิธี

ไม่ควรปิดฉลาก ปิดทับลูกศรบนกระดပ်ส่งตรวจและควรปิดช่องให้เห็นปริมาณส่งตรวจด้วย

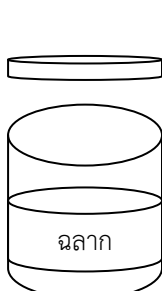

ถูกวิธี

ผิดวิธี

ขวด HAEMO CULTURE ไม่ควรปิดฉลากทับ BARCODE

ฝากระป๋อง

ตัวกระป๋อง

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 33/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

กระปุกปัสสาวะควรติดฉลากบนตัวกระปุกเพื่อป้องกันการสลับส่งตรวจ

- ตัวอย่างส่งตรวจต้องอยู่ในสภาพที่ปิดมิดชิดหรือปิดฝา เพื่อป้องกันการติดเชื้อหรือการแพร่ระบาด

3. การนำส่งตรวจ

เขียนแบบฟอร์มการรับ - ส่ง ส่งส่งตรวจให้ครบถ้วน ตรงกับส่งส่งตรวจที่ส่งพร้อมมีการเซ็นชื่อ รับ/ส่ง
ส่งส่งตรวจทุกครั้ง

ควรนำส่งส่งตรวจในภาชนะที่ปิดมิดชิดและป้องกันกาตกหล่น หรือสูญหายของส่งส่งตรวจได้

4. ช่วงเวลาที่ควรนำส่งส่งตรวจ (Specimens) สำหรับหอผู้ป่วย เพื่อความสะดวก ควรจัดส่งตามรอบ ดังนี้

(ยกเว้น Emergency test)

ช่วงเช้า 08.00 - 11.30 น.

ช่วงบ่าย 13.00 - 15.30 น.

นอกเวลาดังกล่าวให้โทรไปประสานห้องปฏิบัติการก่อนทุกครั้ง

****หมายเหตุ**

การส่งส่งส่งตรวจไปยังห้องปฏิบัติการรับเหมาช่วงต่อ (out lab) .ให้เขียนใบส่งตรวจทุกครั้ง**

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 34/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์จำเป็นต้องปฏิเสธตัวอย่าง กรณีดังนี้

1. ไม่มีบริการในโรงพยาบาลและหาแหล่งอื่นส่งตรวจไม่ได้
2. เก็บตัวอย่างไม่ถูกต้องและมีปริมาณไม่เพียงพอสำหรับการตรวจวิเคราะห์ บันทึกรูปแบบบันทึกข้อผิดพลาดและดัชนีชี้วัด
3. ข้อมูลของผู้ป่วยบางตัวอย่างและในใบส่งตรวจไม่ตรงกัน บันทึกรูปแบบบันทึกข้อผิดพลาดและดัชนีชี้วัด
4. ข้อมูลของผู้ป่วยในใบส่งตรวจไม่ครบ ชื่อ สกุล , HN , Word , วันที่ , เวลาเก็บตัวอย่าง , ชนิดของตัวอย่าง บันทึกรูปแบบบันทึกข้อผิดพลาดและดัชนีชี้วัด
5. ไม่มีการรับมอบตัวอย่าง โดยดูหลักฐานจากสมุดส่ง lab จาก Ward ต่าง ๆ
6. ภาชนะที่ใส่ส่งตรวจไม่ใช่ภาชนะปราศจากเชื้อ (ยกเว้นเสมหะที่ส่งย้อม AFB หรือเพาะเชื้อ Mycobacterium) และ / หรือ ภาชนะมีรอยร้าวหรือมีสิ่งส่งตรวจเปื้อนภายนอกอย่างชัดเจน
7. มีสิ่งแปลกปลอมในสิ่งส่งตรวจ
8. สิ่งส่งตรวจที่มีปริมาณน้อยเกินไป
9. กรณีไม่ได้ติดฉลากระบุชื่อผู้ป่วยบนสิ่งส่งตรวจ หากส่งต่อเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการแล้วจะไม่มีการคืนสิ่งส่งตรวจเพื่อแก้ไข ต้องเก็บสิ่งส่งตรวจใหม่เท่านั้น
10. กรณีข้อ 1-5 ให้ส่งกลับตัวอย่างพร้อมใบส่งตรวจ พร้อมบันทึกในใบแจ้งการปฏิเสธสิ่งส่งตรวจ และไม่รับฝากตัวอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 35/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

ขั้นตอนการรายงานผลการตรวจวิเคราะห์

1. ระยะเวลาในการรายงานผลการตรวจวิเคราะห์ ตามตาราง Turn around time

2. การรายงานผลการตรวจวิเคราะห์

- รายงานผลในโปรแกรม HOSxP โดยรายงานผลกลับตามจุดที่ตรวจ
- กรณีผลการวิเคราะห์เกินค่าวิกฤติห้องปฏิบัติการมีแนวทางปฏิบัติดังนี้
  - ก. ทำการทวนซ้ำ และทำเครื่องหมาย R เป็นการทวนซ้ำให้เห็นอย่างชัดเจน (หากค่าเท่าเดิมหรือใกล้เคียง จะทำการทำเครื่องหมาย R เป็นการทวนซ้ำให้เห็นอย่างชัดเจน (หากค่าเท่าเดิมหรือใกล้เคียงจะทำการแจ้งให้หอผู้ป่วยเพื่อรายงานแพทย์ เพื่อพิจารณา เก็บส่งตรวจใหม่และทดสอบอีกครั้งเพื่อเทียบกับค่าเดิม
  - ข. หากพบค่าเกินค่าวิกฤติ จะดำเนินการรายงานผลทางโทรศัพท์ทันต่อการรักษาผู้ป่วย

3. การติดตามผล

3.1 ควรติดตามผลการตรวจวิเคราะห์ ย้อนหลัง ให้ติดต่อภายในเวลาราชการนั้น เพื่อความสะดวกในการติดตามผลการตรวจวิเคราะห์ โดยเขียนรายละเอียดในแบบฟอร์มการติดตามผล LAB (FR-LAB-057)

3.2 การติดตามผลภายในวันที่ส่งให้ติดต่อเจ้าหน้าที่เวรไม่เกิน 16.00 น. เพื่อความสะดวกในการติดต่อผลการตรวจวิเคราะห์โดยเขียนรายละเอียดในแบบฟอร์มการติดตามผล

3.3 การติดตามผลที่ส่งต่อไปยังห้องปฏิบัติการรับเหมาช่วง (OUT LAB) ให้ติดต่อภายในเวลาราชการนั้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อตามผลการตรวจวิเคราะห์ โดยเขียนรายละเอียดในแบบฟอร์มการติดตามผล LAB (FR-LAB-057)

4. กรณีขอใบรายงานผลแทน เนื่องจากการสูญหายให้ปฏิบัติดังนี้

- เขียนรายละเอียดในแบบฟอร์มการติดตามผล LAB (FR-LAB-057) โดยระบุรายละเอียดให้ชัดเจนพร้อมแนบใบ Request เพื่อคัดลอกผลแทนมาด้วยทุกครั้ง
- นำใบรายงานผลแทน (กรอกข้อมูลของผู้ป่วยให้ชัดเจน) มาให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการกรอกข้อมูลผลการวิเคราะห์ให้

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 36/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

5. การรายงานผลทางโทรศัพท์

- 5.1 การตรวจวิเคราะห์กรณีเร่งด่วนทางเจ้าหน้าที่จะรายงานเฉพาะแพทย์เจ้าของไข้ นั้น พร้อมระบุในแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลผิดพลาดทุกครั้ง โดยขอชื่อแพทย์ผู้รับผลด้วย
- 5.2 ผลการตรวจ HIV ไม่มีรายงานผลการตรวจทางโทรศัพท์ หากต้องการเร่งด่วนทางห้องปฏิบัติการจะรายงานผลเฉพาะแพทย์เจ้าของไข้เท่านั้น พร้อมกับแพทย์แจ้งชื่อเพื่อบันทึกในแบบบันทึกข้อมูลผิดพลาดทุกครั้ง

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 37/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การรายงานผลค่าวิกฤติ (Critical Values)

ค่าวิกฤติ กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ ได้มีการทบทวนและพิจารณาร่วมกันระหว่างองค์กรแพทย์พยาบาล และเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค เพื่อพิจารณาอนุมัติประกาศใช้จากผู้อำนวยการโรงพยาบาลโดย กำหนดค่าวิกฤติครอบคลุมทุกหน่วยดังนี้

No.	Test of Analysis	Low value	High Value
1.	Hct	< 20%	>65%
2.	Platelet Count	<40000 Cells/cumm	>800000 Cells/cumm
3.	Malaria	Found ทุก ๆ stage ของทุก ๆ Species ของ malaria	
4.	Urinalysis	- Glucose Positive 4+ - RBC cast and Dysmorphic RBC	
5.	Sodium	120	160
6.	Potassium	2.80	6.20
7.	Total bilirubin	none	16.6
8.	Glucose	40	450
9.	Creatinine	none	5.3
10.	AFB	Positive	

ลงชื่อ (นางโสภา มาณะเดช) หัวหน้าห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค	ลงชื่อ (นางสาวจารุวรรณ พุ่มวิเศษ) หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล	ลงชื่อ (นายเชาวะนนท์ นนท์ทอง) ผู้อำนวยการห้องปฏิบัติการ เทคนิคการแพทย์

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 38/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การเก็บส่งตรวจหลังการตรวจวิเคราะห์

ชนิดของสิ่งส่งตรวจ	การเก็บรักษาส่งตรวจ	
	อุณหภูมิ	ระยะเวลา
1. Lithium heparin Blood สำหรับการทดสอบ Chemistry	2-8 C	7 วัน
2. EDTA Blood สำหรับการทดสอบ CBC,Hba1c , Hbtying	2-8 C	7 วัน
3. NaF Blood สำหรับการทดสอบ Glucose	2-8 C	7 วัน
4. Clotted Blood สำหรับการทดสอบ Serology	2-8 C	7 วัน
5. Slide CBC, Gram 's Stain	อุณหภูมิห้อง	7 วัน
6.	อุณหภูมิห้อง	เก็บส่ง สคร.11
7. Fluid สำหรับงานจุลชีววิทยา	ทิ้งทันที	
8. Urine , Stool	ทิ้งทันที	

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 39/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การตรวจคัดกรองระดับไขมันในเลือด

แนวทางสำหรับประชาชนทั่วไป

- อายุมากกว่า 35 ปีและไม่มีปัจจัยเสี่ยงให้ตรวจระดับ cholesterol อย่างเดียว หากระดับ cholesterol มากกว่า 240 มก.%จึงตรวจหา Triglyceride,HDL
- อายุมากกว่า 45 ปีสำหรับผู้ชาย 55 ปีสำหรับผู้หญิงให้ตรวจหา cholesterol,triglyceride,HDL,LDL

สำหรับผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยง

1. ผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดแดงแข็งได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน ประวัติสูบบุหรี่ ประวัติครอบครัวเป็นโรคหัวใจขาดเลือด อัมพาต อัมพฤกษ์ หรือไขมันสูง
2. ผู้ที่มีโรคหลอดเลือดแดงแข็ง เช่น โรคหัวใจขาดเลือด อัมพาต อัมพฤกษ์

ในผู้ป่วยกลุ่มนี้ต้องเจาะเลือดตรวจหา Cholesterol Triglyceride,HDL,LDL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 40/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การเตรียมตัวก่อนเจาะเลือดหาไขมัน

1. ต้องอดอาหารก่อนตรวจเลือดไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง ให้ดื่มน้ำเปล่าได้
2. ในระยะ 3 สัปดาห์ที่ผ่านมาให้รับประทานอาหารที่เคยรับประทานอยู่
3. ผู้ที่เจ็บป่วยหนักหรือได้รับการผ่าตัดควรตรวจวัดระดับไขมันในเลือดหลังจากหายป่วยแล้ว 3 เดือน
สำหรับผู้เจ็บเล็กน้อยสามารถตรวจวัดระดับไขมันในเลือดได้เมื่อหายจากเจ็บป่วย 3 สัปดาห์
4. ให้เจาะทำนั้น เพราะการเจาะทำนอนจะต่ำกว่าทำนั่งเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระดับพลาสมา
5. ต้องระบุว่าจะใช้พลาสมาหรือซีรัมในการตรวจวัดระดับไขมัน ระดับไขมันในพลาสมาจะต่ำกว่าในซีรัม ร้อยละ 4
6. สำหรับผู้ที่มีกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันควรตรวจภายใน 12 ชั่วโมงแรกหรือหลังจากเกิดอาการ 6 สัปดาห์

การแปลผลเลือด

Total Cholesterol Level

น้อยกว่า 200mg/dL

200–239 mg/dL

240mg/dL และหรือมากกว่า

Category

ค่าไขมันที่ต้องการ

สูงปานกลาง

สูง

LDL (Bad) Cholesterol Level

น้อยกว่า 100mg/dL

ค่าที่ต้องการ

100–129mg/dL

130–159 mg/dL

160–189 mg/dL

190 mg/dL และหรือสูงกว่า

สูงเล็กน้อย

สูงปานกลาง

สูง

สูงมาก

HDL (Good) Cholesterol Level

น้อยกว่า 40 mg/dL

40—59 mg/dL

60 mg/dL and higher

จะเพิ่มความเสี่ยงของโรคหัวใจ

ยิ่งสูงยิ่งดี

ป้องกันโรคหัวใจ

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 41/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

หากคุณเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด หรือโรคเบาหวานแพทย์จะรักษาไขมันในเลือดให้ต่ำลง ให้ปรึกษากับแพทย์ว่าจะตั้งเป้าหมายระดับไขมัน

จะต้องเจาะเลือดตรวจไขมันเมื่อไร

- เจาะทุก 5 ปีหากคุณอยู่ในช่วงอายุ 40-75ปี
- เจาะทุก 12 เดือนหากคุณรับประทานยาลดไขมันในเลือด
- สำหรับครอบครัวที่มีพันธุกรรมไขมันในเลือดสูงให้เริ่มเจาะเลือดตั้งแต่อายุ 10 ปี
- ยาติสายตรงของคนที่มีไขมันในเลือดสูง

การเจาะเลือดตรวจไขมันในเลือด

ไขมันในเลือด การเจาะเลือดตรวจ การรักษา อาหารสำหรับ cholesterol สูง อาหารสำหรับ triglyceride สูง การประเมินความเสี่ยง butter vs margarine ไขมันที่ดีและไม่ดี

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 42/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

การตรวจคัดกรองระดับน้ำตาลในเลือด (FBS)

การตรวจ Fasting blood sugar (FBS) คือ การตรวจระดับน้ำตาลในเลือดหลังจากอดอาหาร 8 ชม. [โดยสามารถดื่มน้ำได้ตามปกติ] เพื่อใช้ในการคัดกรอง และวินิจฉัยผู้ที่มีอาการแสดงหรือมีปัจจัยเสี่ยงเป็นเบาหวาน นอกจากนั้นใช้ติดตามระดับน้ำตาลในเลือด เพื่อประเมินผลการรักษา และตรวจป้องกันระดับน้ำตาลในเลือดสูง [hyperglycemia] หรือระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ [hypoglycemia] เกินไปในผู้ป่วยเบาหวาน

การตรวจ FBS สำคัญอย่างไร

การตรวจระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชม. (FBS) เป็นการบอกระดับน้ำตาลที่อยู่ในเลือดโดยปกติแล้ว หลังจากการรับประทานอาหาร ร่างกายจะดูดซึมที่ลำไส้เล็กและนำไปใช้ทั่วร่างกาย โดยน้ำตาลกลูโคส (glucose) เป็นแหล่งพลังงานแรกที่ร่างกายนำไปใช้ โดยเฉพาะอวัยวะสำคัญคือ ระบบสมองและระบบประสาท ซึ่งฮอร์โมนที่เป็นตัวนำ น้ำตาลไปให้ร่างกายใช้เป็นพลังงานได้นั้นคือ ฮอร์โมนอินซูลิน แต่หากร่างกายขาดฮอร์โมนอินซูลินนี้หรือดื้อต่ออินซูลิน (insulin resistance) ซึ่งพบในผู้ป่วยเบาหวาน จะทำให้น้ำตาลอยู่ในกระแสเลือด ไม่สามารถนำไปให้อวัยวะต่างๆในร่างกายใช้ได้ ซึ่งการมีระดับน้ำตาลในกระแสเลือดสูงเป็นเวลานาน ทำให้ส่งผลต่อโรคแทรกซ้อน เช่น ตาเสื่อม ไตเสื่อม โรคหลอดเลือดหัวใจ และระบบประสาทเสื่อมตามมา หากร่างกายมีระดับน้ำตาลต่ำมาก สามารถอันตรายต่อสมองและระบบประสาทถูกทำลาย และอาจมีผลต่อชีวิตได้ ดังนั้นการตรวจวัดระดับน้ำตาลด้วยวิธีนี้ จึงสามารถบอกถึงระดับน้ำตาลที่ถูกต้องในช่วงเวลานั้นๆได้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆได้ทันที่

ตรวจบ่อยแค่ไหน

การตรวจ FBS นี้ใช้ตรวจคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงการเป็นเบาหวาน เนื่องจากภาวะโรคนี้อาจจะไม่แสดงอาการให้เห็นเด่นชัด หรืออาจไม่แสดงอาการของโรคให้ทราบก่อน (asymptomatic) สำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นเบาหวาน เช่น มีประวัติครอบครัวเป็นเบาหวาน น้ำหนักเกินหรืออ้วน ($BMI \geq 25 \text{ kg/m}^2$) และอายุ 45 ปีขึ้นไป เป็นต้น ควรตรวจประจำปี รวมถึงผู้ที่แสดงอาการน้ำตาลในเลือดสูง หรือน้ำตาลในเลือดต่ำ หากผลการตรวจปกติ น้อยกว่า 100 mg/dL (หน่วยมิลลิกรัมต่อเดซิลิตร) ให้ตรวจอย่างน้อยทุกๆ 3 ปี หรือตามดุลยพินิจของแพทย์ หรือหากพบมีความเสี่ยงเป็นเบาหวาน (prediabetes) ให้ตรวจทุกๆ 1 ปี

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 43/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

ค่า FBS แปลผลอย่างไร

ผู้ที่ตรวจ FBS เพื่อการคัดกรองเบาหวาน

ค่าปกติ ผู้ไม่เป็นเบาหวาน = น้อยกว่า 100 mg/dL

ผู้มีความเสี่ยงเป็นเบาหวาน = 100 ถึง 125 mg/dL

ผู้เป็นเบาหวาน = มากกว่าหรือเท่ากับ 126 mg/dL

สำหรับผู้ที่เป็นเบาหวาน ค่าเป้าหมาย FBSในการรักษา
ช่วงระหว่าง 70 ถึง 130 mg/dL

ค่าผิดปกติ

1. ค่าน้อยกว่าปกติ คือ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 60 mg/dL

คือภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ (hypoglycemia) อาจแสดงอาการหรือไม่แสดงอาการได้ แต่อันตรายต่ออวัยวะต่างๆ ของร่างกายโดยเฉพาะสมองและระบบประสาทและอาจถึงชีวิตได้ หากแสดงอาการ เช่น เหงื่อออก (Sweating), หัว, ตัวสั่น (Trembling), วิตกกังวล (Anxiety), สับสน (Confusion), ตาพร่ามัว (Blurred Vision) และหากระดับน้ำตาลในเลือดต่ำมาก อาจจะเป็นลม (fainting) และหมดสติได้ (unconsciousness)

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 44/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

สามารถเกิดมาจากสาเหตุดังนี้

- อาจเกิดสภาวะ Insulinoma เกิดจากการผลิตอินซูลินออกมามากเองโดยอัตโนมัติ
- อาจเกิดสภาวะ Hypothyroidism ต่อมไทรอยด์ทำงานน้อยเกินไป ทำให้เกิดการเผาผลาญกลูโคสได้มากเกินไปจนทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดต่ำตลอดเวลา
- อาจเกิดจากมีภาวะโรคตับ โรคไต โรคหัวใจ หรือติดเชื้อ อย่างรุนแรง (Critical illnesses)
- อาจเกิดจากการได้รับยาอินซูลินมากเกินไป ให้พิจารณาว่าฉีดอินซูลินผิดขนาดหรือไม่ หรือเป็นช่วงที่ได้รับการปรับเปลี่ยนขนาดยาอินซูลินมากขึ้นจากแพทย์ แม้ว่าจะรับประทานอาหารในปริมาณตามปกติก็ตาม ให้พิจารณาปรึกษาแพทย์เพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อไป
- อาจเกิดจากการ อดอาหาร หรือรับประทานอาหารน้อยลงกว่าเดิม
- อาจเกิดจากการได้รับยาลดระดับน้ำตาลเกิดขนาดที่แพทย์สั่ง หรือรับประทานร่วมกับยา หรือสมุนไพรบางชนิด หรือแอลกอฮอล์ร่วมด้วย ดังนั้นหากได้รับยาหรือสมุนไพรหรือวิตามินที่จำเป็นอื่นๆเพิ่ม ให้พิจารณาแจ้งแพทย์ผู้รักษาก่อนรับประทานเสมอ เพื่อใช้ในการประเมินการปรับเปลี่ยนขนาดและชนิดการรักษา โรคเบาหวานให้เหมาะสมต่อไป

การจัดการ

- บรรเทาอาการของภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ สำหรับผู้ที่มีอาการแสดงและมีสติรับรู้ได้ คือ จิบน้ำตาลผสมน้ำ ค่อยๆจิบจนอาการดีขึ้น หรือ อมลูกอม ซึ่งในผู้ป่วยเบาหวานควรพกลูกอมไว้ติดตัว เพื่อป้องกันภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ แต่หากเป็นบ่อยต้องแจ้งแพทย์เพื่อหาสาเหตุต่อไป
- แต่สำหรับผู้ป่วยไม่มีสติ หรือแสดงอาการรุนแรง ผู้ดูแลต้องรีบพาส่งโรงพยาบาลโดยด่วน พร้อมนำยาที่ผู้ป่วยได้รับไปด้วยทั้งหมดเพื่อเป็นการดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องต่อไป

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

หน้าที่ : 45/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

2. ค่ามากกว่าปกติ

2.1 สำหรับผู้ที่ตรวจคัดกรองครั้งแรก

2.1.1 ค่าช่วง 100 ถึง 125 mg/dL

- แสดงโอกาสมีความเสี่ยงการเป็นเบาหวานในอนาคต

การจัดการ

- ลดน้ำหนักด้วยวิธีที่เหมาะสม เพิ่มการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน 5 ครั้งต่อสัปดาห์ เช่น การออกกำลังกาย การเดินเร็ว ซึ่งควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมในแต่ละบุคคล
- ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหาร โดยลดอาหาร ประเภทให้พลังงาน เช่น คาร์โบไฮเดรต [ข้าว ขนมปัง ก๋วยเตี๋ยว ขนมหวาน น้ำตาล แอลกอฮอล์], อาหารไขมัน [กะทิ นม เนย ไขมันสัตว์ ข้าวขาหมู ข้าวมันไก่] เป็นต้น
- ปฏิบัติตามแพทย์ผู้รักษาเพื่อพิจารณาแนวทางการรักษา และเพื่อตรวจติดตามอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งต่อไป

2.1.2 ค่าช่วงมากกว่าหรือเท่ากับ 126 mg/dL

สามารถเกิดมาจากสาเหตุดังนี้

- มีภาวะเป็นเบาหวาน [ค่าดังกล่าวจะมีการตรวจยืนยันผลด้วยการวัดมากกว่า 1 ครั้ง หรือการตรวจ HbA1c (Hemoglobin A1c) ร่วมด้วย เพื่อยืนยันผลการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์เสมอ] อาจแสดงอาการของโรคหรือไม่ก็ได้ เช่น หิวน้ำมาก และปัสสาวะบ่อยกว่าปกติ เหนื่อยง่าย ตาพร่ามัว ปวดหัว หากมีแผลเปิดพบว่าแผลหายช้า
- อาจเกิดจากความเครียด ภาวะอารมณ์มีบทบาทในการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำตาลในร่างกาย
- อาจเกิดจากภาวะโรค (acute stress) การติดเชื้อ หรือผ่าตัด มีผลทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาหลายชั่วโมง
- ภาวะไทรอยด์สูง, โรคไตเรื้อรัง, ตับอ่อนอักเสบ (pancreatitis), Cushing's syndrome, acromegaly
- ยาบางชนิด เช่น สเตียรอยด์ เป็นต้น ดังนั้นหากท่านได้รับยา หรือสมุนไพรใดๆอยู่ ให้แจ้งแพทย์ให้ทราบทุกครั้ง

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บส่งตรวจ

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

หน้าที่ : 46/46

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

2.2 สำหรับผู้ที่เป็นเบาหวาน

- ค่าช่วงมากกว่า 130 mg/dL

การจัดการ

ลดน้ำหนักด้วยวิธีที่เหมาะสม เพิ่มการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน 5 ครั้งต่อสัปดาห์ เช่น การออกกำลังกาย การเดินเร็ว ซึ่งควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมในแต่ละบุคคล

- และ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหาร โดยลดอาหาร ประเภทให้พลังงาน เช่น คาร์โบไฮเดรต [ข้าว ขนมปัง ก๋วยเตี๋ยว ขนมหวาน น้ำตาล แอลกอฮอล์], อาหารไขมัน [กะทิ นม เนย ไขมันสัตว์ ข้าวขาหมู ข้าวมันไก่] เป็นต้น
- และ รับประทานยาตามแพทย์สั่ง และพบแพทย์ตามนัด ทุก 3 หรือ 6 เดือน ตามที่แพทย์แจ้ง เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาให้เหมาะสม
- ปรีกษาแพทย์ต่อเนื่องเพื่อปรับเปลี่ยนการรักษาที่เหมาะสม และตรวจร่างกายเพื่อป้องกันโรคแทรกซ้อน เช่น ตา, ไต, หัวใจ, ระบบประสาท
- หากในรายที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงมาก เช่น มากกว่า 250 mg/dL (Diabetic Ketoacidosis; DKA) อาจแสดงอาการ ปัสสาวะบ่อย ปากแห้งผิวงแห้ง เหนื่อยง่าย คลื่นไส้ อาเจียนโดยเฉพาะการอาเจียนติดต่อกันมากกว่า 2 ชม. หรือปวดท้อง หายใจสั้นและถี่ กลิ่นลมหายใจเป็นผลไม้ (Fruity odor on

โรงพยาบาลพะโต๊ะ
PHATO HOSPITAL

คู่มือคุณภาพ : เรื่องคู่มือการเก็บสิ่งส่งตรวจ

หน้าที่ : 46/46

เลขที่เอกสาร : MAN-LAB-001

ฉบับที่ : 4

แก้ไขครั้งที่ : 5

ข้อควรทราบ

1. หากมีข้อสงสัย ควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกร และสามารถอ่านข้อมูลเรื่องโรคเบาหวานเพิ่มเติมได้ทางเว็บไซต์ yaandyou นี้ที่ หัวข้อ “รอบรู้เรื่องโรค เบาหวาน”
2. การตรวจวินิจฉัยโรคเบาหวานนั้น อาจจะตรวจด้วยการวัด Hb A1c (Hemoglobin A1c) เท่านั้นหรือ ร่วมกับการตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชั่วโมง (FBS) ก็ได้ขึ้นกับดุลพินิจจากแพทย์
3. การตรวจระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชั่วโมง (FBS) สามารถบ่งบอกถึงระดับน้ำตาลในช่วงขณะนั้น แต่ไม่สามารถประเมินผลการรักษาในช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมาได้ ดังนั้นอาจจะไม่ทราบถึงสถานะของโรคในระยะยาวที่ผ่านมาของท่านที่ชัดเจนนัก ดังนั้นการตรวจ HbA1c ยังสำคัญกับผู้ป่วยเบาหวานเสมอ
4. ภาวะระดับน้ำตาลในเลือดสูง และ ภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ ซึ่งทั้งสองอาการนั้นหากรุนแรง ผู้ป่วยจะไม่สามารถรู้ตัวเองได้ หรือหมดสติ ดังนั้นนอกจากผู้ป่วยต้องทราบแล้ว ผู้ดูแลเป็นส่วนที่สำคัญที่ต้องทราบด้วยเช่นกัน เพื่อทำการดูแลจัดการได้ทันเวลาที่